

Parshat Chayei Sarah - Superstition

Stevie Wonder – Superstition

When you believe in things that you don't understand then you suffer, Superstition ain't the way.

1. Bereishit 24:12-14

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקֵי אַבְרָהָם, הֲקָרָה נָא לְפָנַי הַיּוֹם; וַעֲשֵׂה-חֶסֶד, עִם אֲדֹנָי אַבְרָהָם. הֲיִנָּה אֲנֹכִי נָצַב, עַל-עֵינֵי הַמַּיִם; וּבָנוֹת אֲנֹשֵׁי הָעִיר, יֵצְאוּת לְשָׂאֵב מַיִם. וְהָיָה הַנְּעָר, אֲשֶׁר אָמַר אֵלַיָּה הַטֵּי-נָא כַדָּף וְאֶשְׂתָּהּ, וְאָמְרָה שְׂתָהּ, וְגַם-גִּמְלִידָךְ אֶשְׁקָה--אֵתְּהּ הַכַּחֲתִי, לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק, וּבָה אֲדַע, כִּי-עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם-אֲדֹנָי.

And he [Eliezer] said: 'Eternal, the G-d of my master Avraham, please cause it to happen before me today, and show kindness to my master Avraham. Behold, I stand by the well of water; and the daughters of the people of the city are coming out to draw water. So let it come to pass, that the young woman to whom I will say: please pour your pitcher so that I may drink; and she shall say: Drink, and I will give your camels also to drink; she is the one who You have appointed for Your servant Yitzchak; and in this way I will know that You have shown kindness to my master.'

2. Taanit 4a

אמר רבי יונתן שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאלו בן קיש ויפתח הגלעדי אליעזר עבד אברהם דכתיב והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגוי יכול אפי' חירת אפי' סומא השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה.

Rabbi Yonatan said: Three people asked inappropriately; two were answered appropriately and one was answered inappropriately. They are Eliezer, Avraham's servant, Shaul ben Kish and Yiftach HaGiladi. Eliezer, Avraham's servant said, "the young woman to whom I will say 'pour your pitcher...'. She could have been lame or blind. Yet he was answered appropriately and Rivka came along....

3. Vayikra 19:26

לֹא תֹאכְלוּ, עַל-הַדָּם; לֹא תִנְחָשׁוּ, וְלֹא תַעֲוִנוּ.

You shall not eat on the blood; do not practise divination, nor soothsaying.

4. Chullin 95b

רב הוה קאזיל לבי רב חנן חתניה חזי מברא דקאתי לאפיה אמר מברא קאתי לאפי יומא טבא לגו אזל קם אבבא אודיק בבועא דדשא חזי חיותא דתליא טרף אבבא נפוק אתו כולי עלמא לאפיה אתא טבחי נמי לא עלים רב עיניה מיניה אמר להו איכו השתא ספיתו להו איסורא לבני ברת לא אכל רב מההוא בישרא מ"ט אי משום איעלומי הא לא איעלים אלא דנחיש והאמר רב כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש אלא סעודת הרשות הואי ורב לא מתהני מסעודת הרשות רב בדיק במברא ושמואל בדיק בספרא רבי יוחנן בדיק בינוקא כולחו שני דרב הוה כתב ליה רבי יוחנן לקדם רבינו שבבבל כי נח נפשיה הוה כתב לשמואל לקדם חבירינו שבבבל אמר לא ידע לי מידי דרביה אנא כתב שדר ליה עיבורא דשיתין שני אמר השתא חושבנא בעלמא ידע כתב שדר ליה תליסר גמלי ספקי טריפתא אמר ליה רב בבבל איזיל איחזייה א"ל לינוקא פסוק לי פסוקיך אמר ליה ושמואל מת אמר ש"מ נח נפשיה דשמואל ולא היא לא שכיב שמואל אלא כי היכי דלא ליטרח רבי יוחנן תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר בית תינוק ואשה אף על פי שאין נחש יש סימן אמר ר' אלעזר והוא דאיתחזק תלתא זימני דכתיב יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו.

Rav was once going to his son-in-law Rav Chanan when he saw a ferry-boat coming towards him. [He said to himself] The ferry-boat is coming towards me it will be a good day. As he came to the door he looked through the crack of the door and he saw meat hanging up. He then knocked at the door and everybody came out to meet him, including the butchers too. Rav did not take his eyes off [the meat] and said to them: 'If that is how [you look after things], then you are feeding my daughter's children non-kosher meat. Nevertheless, Rav did not eat that meat. Why? If because of meat that had disappeared from sight, but here he did not lose sight of it; and if because of the divination, but Rav himself has said: Any divination which is not like that of Eliezer, Abraham's servant, or Yonatan the son of Saul, is not considered a divination! – [The reason is that] it was not a meal of mitzvah and Rav would not partake of such a meal.

Parshat Chayei Sarah - Superstition

Rav used to regard a ferry-boat as a sign. Shmuel would look in a book, and Rabbi Yochanan would rely on a verse quoted by a child.

During the lifetime of Rav, Rabbi Yochanan used to address his letters: Greetings to our Rabbi in Bavel! After Rav's death Rabbi Yochanan would address his letters: Greetings to our colleague in Bavel! Shmuel said to himself, 'Is there nothing in which I am his master'? He then sent Rabbi Yochanan the calendar for sixty years. Rabbi Yochanan said, 'He is only a mathematician. So Shmuel wrote and sent thirteen camel loads of questions concerning doubtful cases of trefah. Rabbi Yochanan said, 'It is clear that I have a Rabbi in Bavel; I must go and see him'. So he asked a child, 'Tell me the [last] verse you have learnt'. He answered: 'Now Shmuel was dead' (I Shmuel 28:3). Rabbi Yochanan said, 'This means that Shmuel has died'. But it was not the case; Samuel was not dead then, and [this happened] only that Rabbi Yochanan should not trouble himself.

It was taught: Rabbi Shimon ben Elazar says: A house, a child or a wife, even though they are not divination, may be taken as a sign. Rabbi Elazar added: Provided it was established so on three occasions, for it is written: "Yosef is not, and Shimon is not, and if you take Benjamin away; everything will be upon me" (Bereishit 42:32).

5. Shmuel 14:8-10

וַיֹּאמֶר, הֲלוֹנְתָן, הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים, אֶל-הָאֲנָשִׁים; וְנִגְלִינוּ, אֲלֵיהֶם. אִם-כֹּה יֹאמְרוּ, אֲלֵינוּ, דָּמוּ, עַד-הֲגִיעֵנוּ אֲלֵיכֶם--
וְעִמְדוּנוּ תַּחְתֵּינוּ, וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם. וְאִם-כֹּה יֹאמְרוּ עָלֵינוּ, וְעִלְינוּ--כִּי-נִתְּנָם יְהוָה, בְּיָדֵנוּ: וְזֶה-לָנוּ, הָאוֹת.

Then said Yonatan: 'Behold, we will pass over unto the men, and we will disclose ourselves unto them. If they say thus unto us: Tarry until we come to you; then we will stand still in our place, and will not go up unto them. But if they say thus: Come up unto us; then we will go up; for the LORD hath delivered them into our hand; and this shall be the sign unto us.'

6. Tosefot Chullin 95b

כאליעזר עבד אברהם. ואם תאמר אליעזר היאך ניחש... וי"ל... שלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו בת מי היא:
וכיונתן בן שאול. וא"ת היאך ניחש ויש לומר דלזרז את נערו אמר כן ובלאו הכי נמי היה עולה:

Like Eliezer, Avraham's servant: If you would ask, 'how could Eliezer himself practice divination?... We can answer... that he did not give her the bracelets until she told him whose daughter she was.

Like Yonatan ben Shaul: If you would ask, how could he practice divination? We can answer that he only said it in order to encourage the youth who was with him, but he would have attacked them regardless.

7. Rashi Chullin 95b

אע"פ שאין נחש. שאסור לנחש ולסמוך על הנחש:

Even though they are not divination: It is forbidden to practice divination and to rely on divination.

Parshat Chayei Sarah - Superstition

8. Chidushei HaRan Chulin 95b

וכך נראה לי בתירוץ של דברים שהנחש שאסר התורה הוא התולה את דבריו בסימן שאין הסברה נותנת שיהא בהם גורם תועלת לדבר או נזק כגון פתו נפל מידו... שאלו וכיוצא בהם הם מדרכי האמורי אבל הלוקח סימנין בדבר שהסברה נודעת שהן מורין תועלת הדבר או נזק ואין זה נחש שכל עסקי העולם כך הם שהרי האומר שאם ירדו גשמים לא אצא לדרך ואם לאו אצא לדרך אין זה נחש אלא מנהגו של עולם...

This appears to me to be the explanation. Divination which is forbidden by the Torah means making something contingent on something which is not a logical cause, or detriment, such as bread falling from his hand.... These and all similar things are forbidden Emorite practices. But someone who makes as an omen something which is logical and shows benefit to the activity, or harm, this is not divination. This is how the world works. A person says, 'if it rains tomorrow I will not go on my journey, but if it does not rain I will go.' This is not divination but the normal way of things.

9. Sanhedrin 65b-66a

תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושועל משמאלו אל תתחיל בי שחרית הוא ראש חודש הוא מוצאי שבת הוא תנו רבנן לא תנחשו ולא תעוננו כגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים:

It was taught: Divination is someone who says 'the bread fell out of my mouth', 'the stick fell from my hand', 'my son called after me', 'a raven crowed at me', 'a deer crossed my path', 'a snake passed on my right', 'a fox passed me on the left', 'do not start with me', 'it is the morning', 'it is Rosh Chodesh', 'it is motze'i Shabbat'. It was taught, "Do not practice divination nor soothsaying." For example like those who divine using animals, birds or fish.

10. Mishneh Torah Hilchot Avoda Zara 11:4

אין מנחשין כגויים, שנאמר "לא תנחשו" (ויקרא יט,כו). כיצד הוא הניחוש: כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פיתי מפי, או נפל מקלי מידי, איני הולך למקום פלוני היום, שאם אלך אין הפציי נעשין; הואיל ועבר שועל מימיני, איני יוצא מפתח ביתי היום, שאם יצאתי, יפגעני אדם רמאי. וכן אלו ששומעין צפצוף העופות ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך, טוב לעשות דבר פלוני ורע לעשות דבר פלוני. וכן אלו שאומרים שחוט תרנגול זה שקרא ערבית, שחוט תרנגולת זו שקראת כמו תרנגול. וכן המשים לעצמו סימנים, אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני, ואם לא יארע לא אעשה, כאליעזר עבד אברהם. וכל כיוצא בדברים האלו, הכול אסור; וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו, לוקה. מי שאמר דירה זו שבניתי, סימן טוב הייתה עליי, אישה זו שנשאתי ובהמה זו שקניתי מבורכת הייתה, ומעת שקניתי העשרתי, וכן השואל לתינוק איזה פסוק אתה למד, אם אמר לו פסוק מן הברכות, ישמח ויאמר זה סימן טוב--כל אלו וכיוצא בהן, מותר: הואיל ולא כיוון מעשיו ולא נמנע מלעשות, אלא עשה זה סימן לעצמו לדבר שכבר היה--הרי זה מותר.

It is forbidden to use divination like they do, for it is written, "...nor shall you practice divination". Divination involves making statements like one of the following: 'Since my bread has fallen from my mouth, or my stick has fallen from my hand, I will not go to such-and-such a place, for if I go, I will not be successful', or, 'Since a fox passed me on the right-hand side I will not leave my house today, for if I do I will meet a trickster, etc. Similarly, those who listen to the singing of the birds and say things like, 'Such-and-such will happen and such-and-such will not', or, 'It is good to do this, but bad to do that', etc., are also divining. Similarly, someone who says to slaughter a rooster that made a sound like a raven, or a hen that had made a sound like a rooster, is also divining. Similarly, one who makes signs for himself by saying that he will act according to what he sees, like Eliezer, Avraham's servant did, is also divining. All things similar to these are forbidden, and anyone who does any of them receives lashes.

It is permitted to make statements like, 'This house that I built is a good sign for me', or, 'This woman that I married, or the animal that I purchased, is blessed, for once I married her or purchased it I became rich', or to ask a child to recite a verse and to declare the child's reading of a verse from the blessings as a good sign. These statements are permitted because

Parshat Chayei Sarah - Superstition

by making them one has not decided upon a course of action or refrained from doing something - one has just accepted whatever it is as a good sign for what has already happened.

11. Raavad ad loc.

זה שיבוש גדול, שהרי דבר זה מותר ומותר הוא! ואולי הטעהו הלשון שראה: "כל נחש שאינו כאליעזר ויונתן - אינו נחש", והוא סבר שלעניין איסור נאמר, ולא היא! אלא הכי קאמר: אינו ראוי לסמוך, ואיך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו? ואי הוה אינהו - הוה מפקי פולסי דנורא לאפיה!

This is a big mistake, because this is permitted and permitted it is. Perhaps he was misled by the wording that says "any divination which is not like Eliezer and Yonatan is not divination." He thought it was saying that it is forbidden, but this is not correct! Rather, this is what it means - it is not worth relying on. How could Rambam have thought such a sin of tzadikim like that? If they were here they would have put a *pulsa de-nura* on him!

12. Radak Shmuel 14:9

דמו עד הגיענו - המתינו, וזה שאמר יהונתן לאות ולסימן אמר... אבל הוא וכיוצא בו הוא קול דברים ישמע אדם ויחזק לבום כי הם סימן ואות על המעשה. ואל יטעה אותך מה שנמצא בדברי חז"ל, אמר רב: כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש, כי אינו אומר שיהיה אותו נחש אסור כמו שפירשוהו רבים כי הנה אלו המנחשים בחולדה ובעופות אינו כנחש אליעזר וכיונתן והוא היה אסור כמ"ש רבותינו... הנה אלו הדברים וכיוצא בהן שנהגו בהן בעלי הדיעות הרעות וקבעום חוק ומנהג עליהם וחושבים כי הם המטיבים והמרעיעים זה הוא שאסרה התורה, אבל אם ירצה אדם לעשות מעשה ויעשה דבר א' לאות וסימן למעשה ההוא כדי לחזק לבו ולעורר לבו לדבר ההוא, זה הדבר מותר כי אילו היו עושים רע בדבר הזה אליעזר ויהונתן לא היה עונה אותן הקב"ה כהוגן ומסייע את מעשיהם ועוזרם... אבל המאמר ההוא שאמר רב כך פירושו כל נחש וסימן שהוא אינו עושה אותן סימן לעצמו מתחילה, כמו שעשה אליעזר ויהונתן אינו נחש וסימן ואין לסמוך עליו או לחוש ממנו אם יבא מאליו ואמרו רבותינו ז"ל: מכאן שמשמשין בבת קול, שנאמר ואזנך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאלו ואמרו קל גברא במתא וקל איתתא בדברא ומה נחזור אחרי ספורי הגמרא וסמכי הפסוקים והנה פ' מפורש נעשה כמעשה יונתן על פי הנבואה נאמר לגדעון ושמעת מה ידברו ואחר תחזקנה ידך.

Remain until they reach us - this means 'wait'. Yonatan said this as a sign and an omen... but this, and things like it are voices that a person hears and he strengthens his heart because they are a sign and an omen for the action. Do not be mistaken because of the words of our Rabbis, "Rav said: any divination that is not like Eliezer, Avraham's servant or like Yonatan ben Shaul is not divination." This does not mean that it is forbidden, as many have explained. Divination involves using animals or birds and is not similar to the divination of Eliezer or Yonatan. Only that kind is forbidden, as our Rabbis have said... Those things, and similar have been made up by people with evil thoughts and have become fixed as a custom for them. They think that they have the power to do good or bad, and this is what the Torah forbids. But if a person wants to do something and makes a sign to strengthen their resolve or to awaken them to do this, this is permitted. If Eliezer and Yonatan were doing something wrong G-d would not have answered them and helped them in their tasks.

The statement of Rav means that any divination or omen that the person did not make for himself beforehand, like Eliezer and Yonatan did, is not divination or an omen and cannot be relied upon or concerned with if it happens by itself. Our Rabbis said: From here we learn that we may use a *bat kol*, "Your ears will hear a word behind you saying, 'this is the way walk in it...'" (Yishaya 30:21). They said it sounds like the voice of a man in the city and the voice of a woman in the field. What can we say after the stories of the Talmud which are based on verses? We see that exactly as Yonatan did was told to Gideon prophetically, "listen to what they will say, and then your hand will grow strong."

Shulchan Aruch Yoreh Deah 179:4